

Találkozás Vágvölgyi B. Andrással

Érik a Narancs

A Magyar Narancs, melyet máig a Fidesz lapjaként kezel a közvélemény — rögvest kiderül, mennyi alapja van ennek —, szeptember 17-étől kéthetente megjelenő, kissé „kócos” avantgárd érdekesség helyett polgári hetilap lesz. Vágvölgyi B. András, aki jogi és szociológiai tanulmányok után kezdett érdeklődni az újságírás iránt, külföldi útjai során a washingtoni New Republic, a New York Times újságírója is volt rövidebb ideig, írt az Irodalmi Ujságba és szerkesztette a szamizdat Beszélőt, jelenleg a Magyar Narancs főszerkesztője. Az új liberális orgánusról nyilatkozik a Magyar Hírlap olvasóinak.

— Göncz Árpád mondta, hogy a Magyar Narancs a virgács a magyar szellemi élet — egyre jobban fullasztó — gőzfürdőjében, senki érzékenységét, sőt kényes ízlését nem kímélő szókimon-dásával. Ezt a véleményt a kétheti Narancsot búcsúztató cikkemben idézed — joggal — büszkén, ugyanezt a cikket viszont így kezdted: „Na, ez nem lesz. Homályos, idegen nyelvű címek, füledt belterjesség, összekacsintások.” Tehát mi lesz? Pontosabban: milyen lesz az érettebb Narancs?

— Az új lap egy ponton kapcsolódik szervesen a régihez, ezt pedig a magyar újságírás legjobb hagyományai jelölik ki. A határozott elvi álláspontot képviselő, éles hangú publicisztika marad a középpontban, amely sokszor frivol vagy gúnyos, ironikus formában, de mindig intellektuális igényességgel mond véleményt. Nagy elődnek tekintettünk mindig olyan lapokat, mint a Szép Szó, József Attila, Ignóus Pál, Fejtő Ferenc folyóirat; fontosnak érzem a Toll című lapot, ahol Zsolt Béla dolgozott a húszas évek legvégén, a harmincas évek elején: 1945 után azt hiszem, 48-ig jelent meg a Magyar Radikális Párt, akkor Csécsy Imre, de szellemében Jászi Oszkár pártjának orgánuma, a Haladás. Megítélésem szerint ez a vonulatot a régi Narancs tudta és az új is tudni fogja követni. Ami más lesz: a Narancsot sokszor megvádolták azzal, és meg kell vallanom, néha jogosan, hogy van benne egyfajta zártság, kívülálló, alkalmi olvasók számára nem nagyon érthető. Ha nagyobb példányszámot akarunk elérni, e téren engedményeket kell tennünk. Szeretnénk az olyan célzásokat, utalásokat háttérbe szorítani, amilyenek korábban természetesebbek voltak. Mindemellert hiszem, hogy ez az újság nagyon jó, és hiszem azt is, hogy a magyar közönség minősége éhes.

— A Narancs minden erőnye mellett eddig kimondottan réteglap volt. Mi most a terv; ezt a réteget kiszolgálja a

magasabb minőséggel vagy szélesíteni a befolyás körét, újabb és újabb olvasókat megnyerni?

— Nyilvánvalóan az utóbbi a célunk. Eddig azt tudtuk közvélemény-kutatási adatokból, hogy olvasóink elsősorban budapesti, húsz és negyvenöt év közötti egyetemi végzettségű és magas jövedelmű emberek. Hogy szélesebb körrel elfogadjassuk magunkat, rövidebb, áttekinthetőbb írásokat is fogunk közölni, kicsit fegyelmezzük a tördelés avantgárd túlkapásait, legfőképpen pedig sztáryanagokat adunk az olvasónak. Olyan bel- és külföldi csemegékkel szolgálunk, amilyeneknek esélyük sincs arra, hogy más magyar sajtótermék hasábjain megjelenjenek. Ez a régi lapnak is erőssége volt, sztáryanagok tartom, hogy Bojtár B. Endre barátom interjú készített Vukovár védelmének főparancsnokával, ilyennek érzem Václav Havellel vagy a Pamjaty vezetőjével készített riportunkat, Umberto Ecoval is beszélgettünk, hogy a többi kulturális különlegességet a rock- és a színházi életből most ne is soroljam. A jövőben ezt az oldalunkat még erősítjük; tervezünk, hogy megkeressük Rushdie-t, a Sátáni Versek fróját angliai rejtékelyén, mindjárt az első heti számunkban olvasható lesz egy riport az amerikai újságírósztrárral, Hunter Thompsonnal az USA választási kampányáról. Ő ennek egyfajta szakértője, emellett egy hírlapírói stílus kidolgozója, amelyet mi nagyon kedvelünk, „vonzó újságíró”-nak nevezik odakint.

— Ez abszolút amerikai kategóriának tűnik. Meg tudnák pontosabban határozni?

— Náluk a hatvanas évek elején indult. Egyfajta személyes, időnként fiction-elemekkel operáló stílus, érdekességként említtem, hogy maga Thompson sokszor halucinogén szerek hatása alatt dolgozik.

— Lesz még valami igazi új, amit más lapról nem várhatunk?

— Említettem már, hogy Magyar-

országon a publicisztika nagyon erős szakmai hagyományokra támaszkodik. Viszont igen gyengének tartom a tudósítások színvonalát, a hírszakma, a „news reporting”, a tényriport hazai természet; az információval ellátó, régi szóval oknyomozó újságírást nagyon hiányolom. Mi politikai rovatainkban ezt szeretnénk régi rangjára emelni. Szeretnénk azt, ha az olvasó valóban megismerhetné egy — egyébként élvezetes, olvasmányos — írás nyomán a dolgok hátterét. Az a cél, hogy a mi újságíróink egy-egy témán tudjanak dolgozni két hetet, három hetet, és ezután írják meg róla a cikket. Emellett lesz véleményrovat, olyan, mint a Magyar Hírlapban a hetedik oldal. Ide híres embereket szeretnénk megnyerni, nagy neveket, az első számok egyikébe Fejtő Ferenc már megígérte, hogy ír nekünk.

— Ha igazat kell adnom abban — hajlok rá —, hogy a magyar újságírásnak ma a kelletnél felületesebb a viszonya a tényekkel, mi lehet ennek oka véleményed szerint?

— Talán némi lustaság, mindenképp emberhiány és persze a pénz hiánya. Ez a fajta újságírás borzasztóan anyag- és költségigényes. Ahhoz, hogy ma valaki el tudjon menni akár csak vidékre — arról nem is beszélve, hogy külföldre —, és valaminek a nyomára is jusson, eleve szakembernek kell lennie, egy sor adatot előre be kell szereznie, és még így is ropant sok időt kell szánnia a munkára. Ezeket — szakértelmet, adatokat, időt — mind fizetni kell. Másik ok, hogy a mai élvonalba főleg napilapok tartoznak. A minden esti lapzárta szorításában nagyon nehéz így dolgozni.

— Ami a pénzt illeti, egyébként sem kerülhetjük volna meg a kérdést, amit most fel szeretnénk tenni: Honnan lesz — honnan van — pénz a hetilap kiadásához?

— A Fidesztől való elszakadásunk után voltak komoly anyagi problémáink. Nem titok, hogy a Soros Ala-

pítvány hathatós támogatásának köszönhetjük, hogy a lap, ha vegetálva is, de egyáltalán megmaradt. 1990 őszére — és ez nem elsősorban az én érdemem, hanem az első szerkesztőségvezető, Bojár Iván Andrásé — talpra tudtunk állni. Egyre jobb anyagok jelentek meg, egyre jobb kollégák kerültek hozzánk, kezdhettünk a fejlődésre gondolni. Ehhez persze tőkét kellett szerezni. Egy évig úgy tűnt, a Libération, a harmadik legnagyobb francia napilap pénze fog támogatni bennünket, ők erősen érdeklődtek egy közép- és kelet-európai liberális laphálózat iránt. Sajnos, a terv a Libération pénzügyi nehézségei miatt elvesztette realitását. Tavaly decemberben vált ez világossá, és idén márciusra sikerült alapítani egy vállalkozást, mely a keresztségben a Kozmopolisz Rt. nevet kapta, és 52 millió forint az alaptőkéje. A szerkesztőség, a volt Narancs Egyesület a főrészvényes 29,2 millióval, ehhez a szellemi szabadságunkat garantáló lehetőséghez úgy jutottunk, hogy a szerkesztőségi tagok 9,2 millió szellemi apportjához ismét csak Soros György járult hozzá amerikai alapítványával, az Open Society Foundation útján 20 millióval. A Postabank további húszmillió, az InterArt Stúdió két és félmillió forint értékű részvénnyel rendelkezik. A várt partner, a Libération nyolcszáz ezer forintnyi frankot fedtetett be. Ez jelképes összeg, a változatlan szimpátiát mutatja és jelzi, az érdeklődés nem szűnt meg, jobb időben visszatérhetünk az együttműködés kérdésére. A kétheti Narancs — nagyon ideje volt továbblépni, politikai lap ilyen megjelenési gyakorisággal követhetetlen — tízezer példányban jelent meg. Az új szám harminczetzerrel indul és év végére ötvenezres példányszámot tervezünk. Ha ez valóra válik, eltüntetünk minden tartozást, veszteséget, „önjáró” lesz a Magyar Narancs.

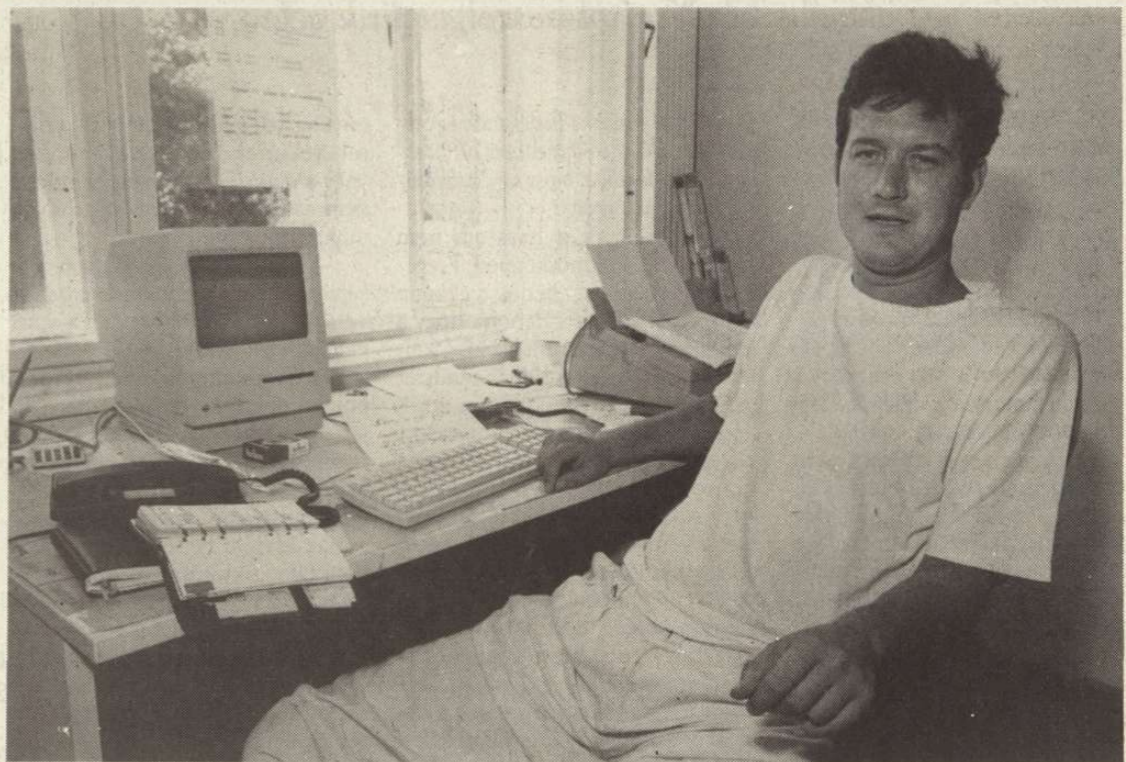
— Szerencsés vagyok mint riporter, minden kényes kérdés szóba kerül, mielőtt én említeném. A Fideszsel való szakítással kezdted a választ. Memnyire volt meghatározó ez a mozzanat a régi, és memnyire lesz az az új újság életében?

— Az 1989 októberében megjelent első számot a Fiala Demokraták Szövetsége adta ki, felelős kiadója Kövér László volt. Azonnal unikum lett a hazai sajtópalettán máig őrzött vonásával, hogy nagyon komoly politikai elemzések jelentek meg egy lapban, sőt egy lapon fiatalos, laza, néha provokatív írásokkal. 1990 júliusában, a választások után döntöttünk úgy, hogy elszakadunk a Fidesztől. Amikor együtt kezdtük a nyilvánosság előtti szereplést, a Fidesz mozgalmi jellegű szerveződés volt, nem or-

szágos politikai párt. Aztán, mint tudjuk, az ötödik legerősebbként került a parlamentbe, és a szerkesztőség nem tartja jónak azt a sajtóstruktúrát, hogy gyakorlatilag szinte minden újság kapcsolódik valamilyen párthoz. Azt, hogy liberális lap vagyunk és kö-

reit tántorítottuk el a párttól. Nem hiszem, hogy ez így lenne. Karol Wojtylát én személy szerint igen nagyra tartom, ebben a különszám-ban is arról írtam, milyen mértékben köszönhető a közép-európai változások a lengyel pápának. Mi egyszerűen

egyfajta MDF-Magyarországra kellenek berendezkednünk, megismétlődne eredményében az 1990-es választás, akkor félek attól, hogy a gazdasági-társadalmi és a politikai szféra végletesen kettéválik Magyarországon is. Ugyanis arról nincs szó, hogy gazda-

Vágvölgyi B. András

zel érezzük magunkhoz a Fidesz által képviselt politikai elveket, soha nem tagadtuk és ma sem tagadjuk. Viszont soha nem voltunk kimondott párt-harsona sem, ez persze a liberális értékrendből eleve következik, az egyszerűen elképzelhetetlen volt, hogy mondjuk Orbán Viktor bejön a szerkesztőségbe és azt mondja, szeretné, ha ez vagy az a következő számban benne lenne, vagy nem akarja benne látni. A feszültséget, melyek a különválás után is jelentkeztek, két dolog okozta: az egyik, hogy a választások előtt azért „vigyáztunk” a Fideszre, nem bántottuk, és ezt néhány munkatársunk túlfellett erkölcsi érzelmei készítésére kompenzálni igyekezett később, akkor is szidta a Fideszt, ha nem kellett volna. Ezt persze mindenki zokon veszi. A másik, a súlyosabb problémát az okozta, hogy a szimbólum azonossága miatt a köztudat a különválás után is a Fidesz lapjaként kezel bennünket, meg kell így jegyeznem, hogy előbb voltunk mi Magyar Narancs, és Tirts Tamás, a választások kampányfőnöke keresett meg minket, hogy lehetne-e a narancs a Fidesz jelképe, emblémája. Mindegy, az eredmény ugyanaz lett, az összemosás, és amikor a fiatal demokraták a liberális néppárttá választást ki elérendő célként, és igyekeztek a kormánytól nem elszigetelődni, közepben maradni, nagyon zavarni kezdték őket olyan dolgok, amelyeket a Magyar Narancs, régi stílusát tartva, nyugodtan felvállalt. A legismertebb ilyen úgy az lett, amikor mi tavaly augusztusban egy „pápaszámmal”, a pápalátogatást kommentáló melléklettel kedveskedtünk az olvasóknak. A Fidesz vezetése nagyon fel volt háborodva, az állították, hogy mi vallásos emberek százez-

a magyar kormányzat igen ellenszenves törekvése — amellyel a pápalátogatásból gatlástalanul rendszerpropagandát igyekezett csinálni — kívántuk felhívni a figyelmet. Mindenesetre hasonló konfliktusok elkerülése érdekében az új Narancs indulása előtt egy közös nyilatkozatban szeretnénk világossá tenni az ország nyilvánosságára számára, hogy dacára a jelképezettségnek, a két közszereplő, párt és lap között formális kapcsolat nem létezik.

— Mindezek mellett a Magyar Narancs liberális újság lesz, marad. A főszerkesztői székéből milyen esélyt látsz a lap, vagy inkább talán azt kellene kérdeznem, a liberális megoldás számára Magyarországon?

— Eörsi Istvánt idézem, aki egyszer azt mondta magáról, hogy egyfajta biológiai optimizmus hevíti. Én hasonló alkat vagyok, úgyhogy nem hiszem, hogy ez a kfnos átmenet nagyon sokáig tart. A szovjet rendszerben élt országok közül szerintem Magyarországnak van a legtöbb esélye arra, hogy a liberális szellem és gyakorlat teret nyerjen, akár úgy, hogy a választásokon győzedelmeskedik, akár úgy, hogy életszemléletként, a világhoz való viszonyként elterjed. Ha Magyarországot nyugat-európai országokkal igyekszünk összehasonlítani, legrosszabb esetben is az olasz szisztéma tűnik reálisnak. Olaszországban két világot szemlélhetünk párhuzamosan. Az egyéni vállalkozók készség utódkepes gazdaságot hozott létre, de politikai áttörést nem tudott elérni, a Kereszténydemokrata Párt, a D. C. a különböző koalíciók élén gyakorlatilag húsz éve birtokolja a hatalmat. Így — ennek kezdeti már láthatók itthon — óriási a korrupció, nehézkesen hoznak döntéseket. Ha

ság és társadalom ne fejlődne; az olasz vállalkozók ugyanúgy különböző „testcselekkel” vitték előre a gazdaságot tíz-húsz éve, ahogyan ma Magyarországon szokás. De hangsúlyozom, ez a rosszabb eset, szerintem megvan arra az esélyünk, hogy valódi váltás következék és ne ilyen rendszerrel kelljen együtt élnünk. Fontos lenne ez azért is elérni, mert Olaszországnál kisebb ország vagyunk és jóval veszélyesebb régió van körül bennünket. Itt sokkal inkább kell „észnel lenni” a politikusoknak. Ausztriát szokták még említeni mint követendő mintát, de én életem ott hosszabb ideig, és más képe van az országról, mint azoknak, akik csak vásárolni járnak oda. Általában a jól bevált konzervativizmus példájaként szerepel, holott szintén megvan a vörös és fekete Ausztria, a szocialdemokrata és a néppárti, és ugyanúgy bornírt dolgokkal van tele a társadalmi élet, mint most itthon. Ha már mintát kellene választani — és egy kis országnak nyilván hasonló méretűek megoldásait érdemes figyelnie —, én azt mondanám, inkább legyen Magyarországból egy Hollandia, mint egy Ausztria. A hosszú idő alatt elsajátított tolerancia, a megélt szabadság mindennapos élménye Hollandiát nagyon kellemes, élhető helyé teszi. Ez a sok köztéttséget megőrző Ausztriára sajnos nem igaz, nem véletlen, hogy Sigmund Freud Bécsset választotta működése központjává, sehol a világon másutt annyi frusztrációra nem akadt volna, mint ott. Öszintén remélem, hogy a frusztrált közhangulat Magyarországra egyre kevésbé lesz jellemző, ebben az esetben kiválóak az esélyei a Magyar Narancsnak (is).

HARANGOZÓ ISTVÁN

Dalos György

A Szőke Vénusz és kora

Marlene Dietrich pályaképe (17.)

A problematika, amelynek Prokusztesz-ágyába Sternberg felfedeztetriét Hollywood kényszerít

tisztán technikai átélésről vagy Marlene Dietrich jellemének és történetének voltak olyan ismeret-

erotikus szerepkörhöz. Az anyai szigorra már akkor megadta a választ, amikor a színésznői pályá-

met sajtóban a Dietrich elleni nyílt támadások. A Kék angyal tilalmi listára került abba a kategóriába